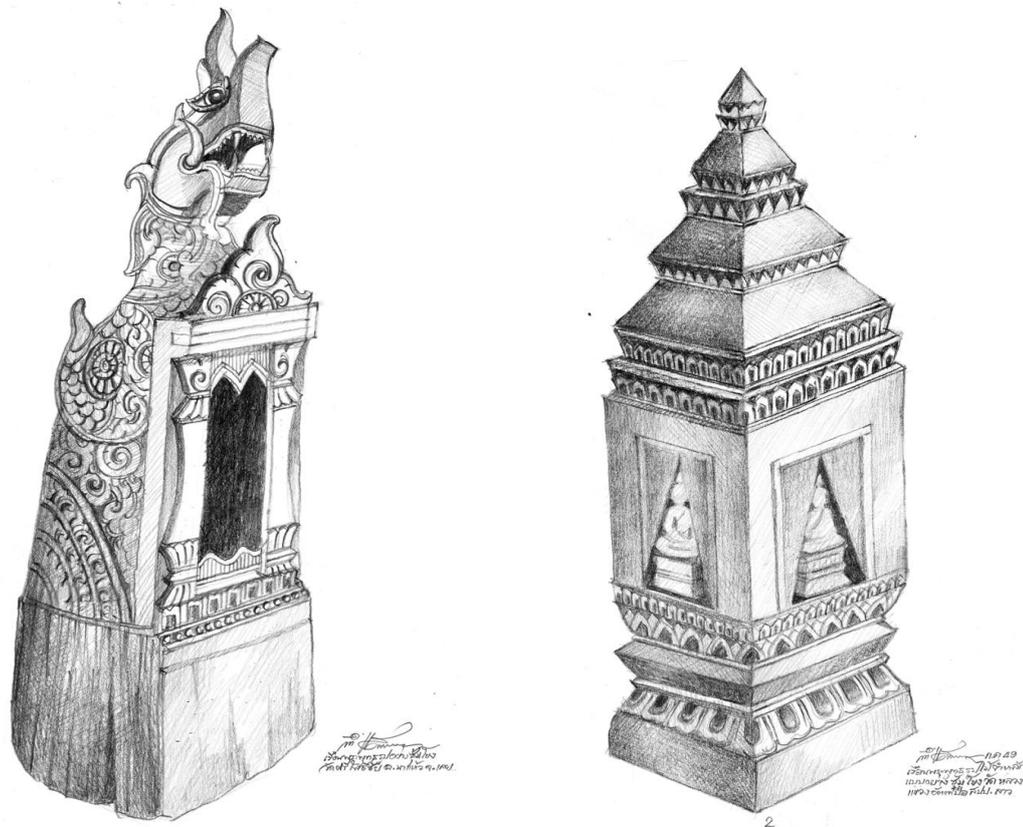
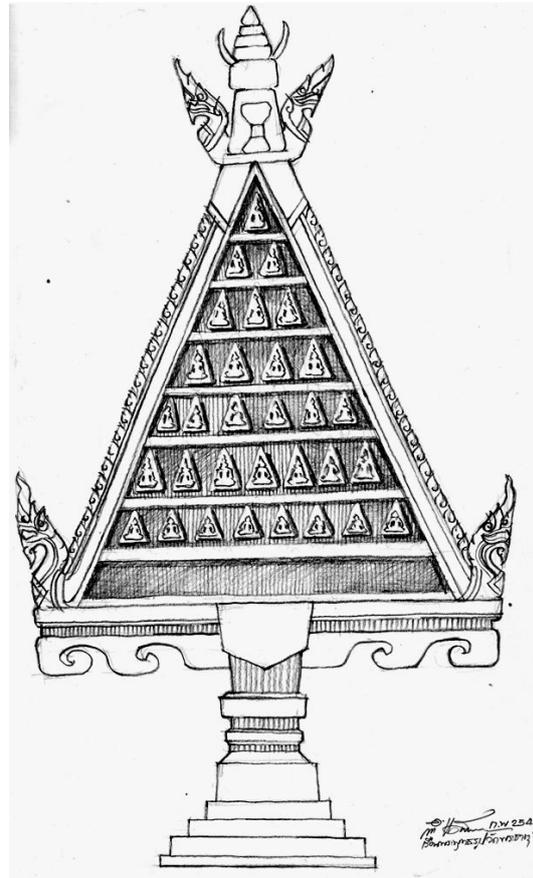
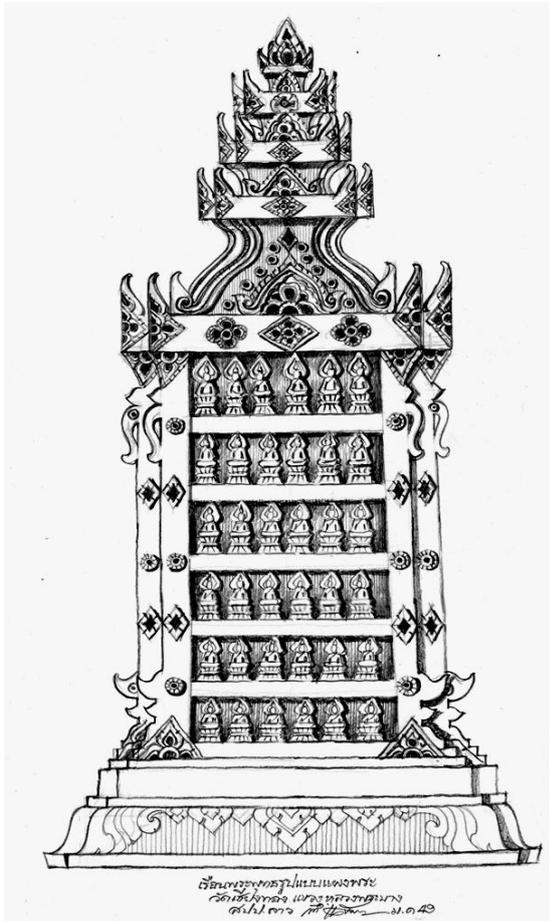

3.3.5 เรือนพระพุทธรูป

พระพุทธรูปปฏิมา หรือที่เรียกกันอย่างภาษาทั่วไปว่า พระพุทธรูป ซึ่งหมายความถึง รูปตัวแทน หรือรูปเปรียบองค์พระพุทธรูปเจ้า พระพุทธรูปปฏิมาจึงเป็นรูปจำลองของพระพุทธรูป และก็เป็นรูปจำลองของ พระพุทธรูปปฏิมาที่จำลองสืบต่อๆ กันมา ดังเห็นได้จากการที่ พระพุทธรูปปฏิมา จำนวนมากมีพุทธลักษณะที่ คล้ายกัน โดยมูลเหตุที่ทำให้คล้ายกันนั้น มิได้มาจากการสร้างพระพุทธรูปในแต่ละยุคสมัย แต่ทว่ามาจาก ความต้องการของพุทธศาสนิกชนที่จะจำลองพุทธลักษณะของพระพุทธรูปที่มีความศักดิ์สิทธิ์และมุ่งสืบ ทอดพุทธลักษณะของพระพุทธรูปซึ่งเป็นต้นแบบไว้ให้ได้มากที่สุด ดังเช่นการจำลองพระพุทธรูปแก่น จันทน์ (พิริยะ ไกรฤกษ์, 2551 : 20) นอกจากนี้ด้านคตินิยมของการสร้าง พระพุทธรูปยังถือเป็นอุเทสิกะ เจดียย์ อีกประเภทหนึ่งตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ของการจำแนกหมวดอุเทสิกเจดียย์ของ สมเด็จพระยา คำรงราชานุภาพ ในบริบทสังคมไทยกระแสหลัก ที่มุ่งเน้น การศึกษาด้านประวัติศาสตร์ศิลปะ โบราณคดี ในวัฒนธรรมหลวงเป็นสำคัญ โดยอาจจะไม่ครอบคลุมวัฒนธรรมพื้นถิ่นแบบ พื้นบ้าน พื้นเมือง โดยเฉพาะ วัฒนธรรมไทย-ลาวชาวอีสาน

ภาพที่ 185 เปรียบเทียบพระซุ้ม โจงศิลปะบนเรือนพระพุทธรูปขนาดเล็ก ของกลุ่มวัฒนธรรมลาว (รูปซ้าย) เป็นพระซุ้ม โจงของวัดศรีโพธิ์ชัย อ.นาแห้ว จ.เลย (รูปขวา) เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนมุข วัดหลวงเก่า แขวงอัตตะปือ สปป.ลาว

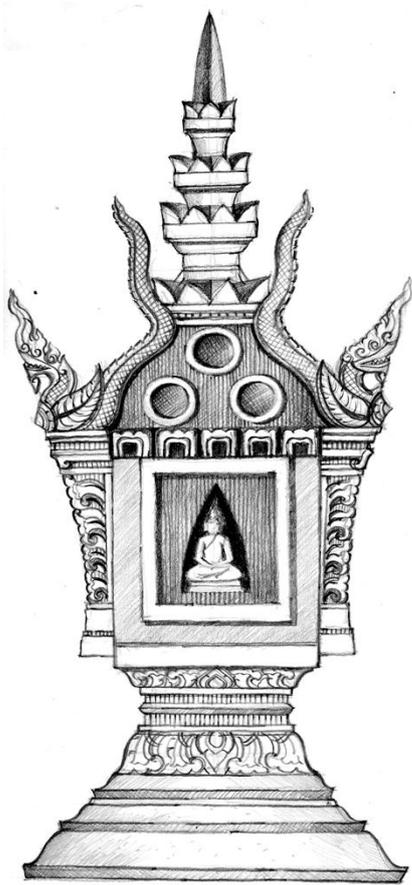
ภาพที่ 186 พระแสงในกลุ่มวัฒนธรรมลาว ล้านนาและล้านช้าง (รูปซ้าย) แสงพระอย่างเรือนปราสาทสกุลช่างหลวง แห่ง วัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว (รูปขวา) พระแสงแห่งศิลปะล้านนาไทย

ศิลปะงานช่างเรือนพระพุทธรูปในเมืองอุบล

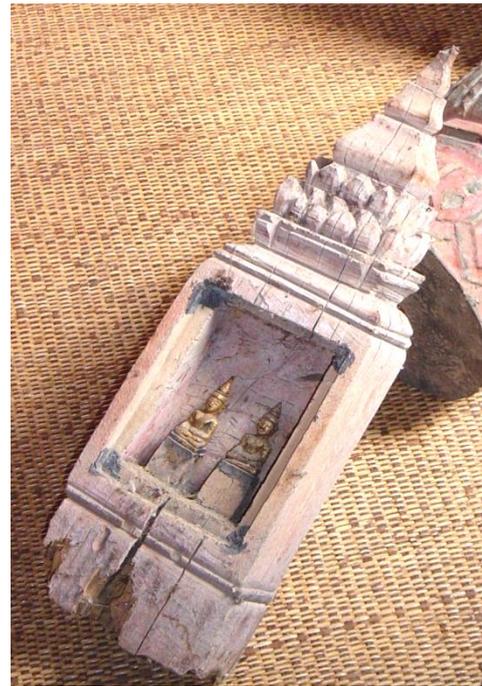
โดยที่นี้จะมุ่งศึกษาในขอบเขตของ พระพุทธรูปขนาดเล็กที่มีองค์ประกอบส่วนประดับตกแต่งตัวเรือน ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะการใช้วัสดุประเภทไม้ในการสร้าง อันเป็นลักษณะพิเศษของกลุ่มวัฒนธรรมไทยลาว แห่งเมืองอุบลราชธานี สามารถจำแนกออกตามลักษณะเชิงช่างทั้ง **สายสกุลช่างหลวง และช่างชาวบ้าน** โดย เรือนพระพุทธรูป จำแนกเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) เรือนนาคปรก 2) เรือนมุข 3) เรือนแผงทรงใบเสมา โดยมีการใช้วัสดุที่หลากหลาย เช่น ไม้ หิน หรือ อวัยวะจากสัตว์เช่นเขาวัวเขาควางหรืองาช้าง

(1) **เรือนนาคปรก** คือมีการสร้างพระพุทธรูปประดิษฐานประทับอยู่ในซุ้มเรือนปราสาทจำลอง หรือในภาษาล้านนาก็นิยมเรียกว่า **“พระซุ้มโขง”** โดยคำว่าโขง หมายถึง คด, โค้ง, งอ ใช้เรียกซุ้มประตูทางเข้าหลักของวัดหรือเขตพุทธาวาส ถ้าออกเสียงเป็น **“โห่ง”** หมายถึง โปรง, โพรง โดยใช้เรียกสิ่งที่มีโพรงข้างใน ดังนั้น **พระซุ้มโห่งหรือพระซุ้มโขง** ในบริบทวัฒนธรรมไทยลาว จึงหมายถึง งานช่างประเภทแกะสลักองค์พระพุทธรูปขนาดเล็กที่ทำจากไม้หรือวัสดุอื่นๆ โดยมีตกแต่งอย่างรูปจำลองของเรือนที่ประทับอย่างปราสาท โดยมีองค์ประกอบแบบไตรภาคประกอบด้วย **ส่วนฐานที่เลียนแบบฐานศาสนาคารที่เรียกว่า แอว**

ชั้น ส่วนตัวเรือนมีการตกแต่งเลียนแบบช่องเปิดอย่างประตูลูกต่างหรือที่สมเด็จพระญาณริศราวุฒ
 ดิวงส์ ประทานอธิบายว่า ชุ่มจรนำซึ่งหมายถึงชุ่มประตู หน้าต่างอย่างป็นรูปหลังคา...เมื่อมีหลังคาก็ต้องมี
 เสา ที่เรียกว่าชุ่มนั้นก็หมายถึงเสามีหลังคาอยู่เสร็จสิ้นแล้ว...ทั้งนี้ในบริบทของวัฒนธรรมไทยลาวจะนิยม
 นำเอาองค์ประกอบส่วนประดับตกแต่งสถาปัตยกรรมที่เรียกว่า รวงผึ้งหรือฮังผึ้ง หรือบ้างก็เรียกว่าโก่งคิ้ว
 อย่างในวัฒนธรรมไทยภาคเหนือ โดยนิยมนำมาใช้ตกแต่งตัวช่องเปิดด้านหน้าของช่องเปิดที่เห็นองค์พระ
 โดยบางแห่งทำเป็นบานเปิดปิดได้เช่นพระชุ่มโจงที่วัดศรีคุณเมืองที่เชียงคานจังหวัดเลย แต่โดยทั่วไปจะ
 กระจกละเอียดแทนกรอบบาน ส่วนยอด มีการตกแต่งแบบเครื่องยอดแบบชาตুবัวเหลี่ยมหรือทำเลียนแบบ
 หน้าบันอาคารทางศาสนาที่มีพญานาคเป็นองค์ประกอบหลักเลียนแบบพระนาคปรกเช่นที่วัดศรีโพธิ์ชัย นา
 แห้ว จังหวัดเลย รูปทรงโดยรวมถ้าทำเป็นทรงจัตุรมุข มักทำเป็นแบบชาตুবัวเหลี่ยมโดย ช่องภายในจะมี
 พระพุทธรูปทั้งแบบแกะสลักหรือติดพิมพ์อยู่หลายองค์ขึ้นอยู่กับจินตนาการของช่างผู้รังสรรค์ผลงาน

ภาพที่ 187 เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนนาคปรกหรือพระชุ่มโจง ศิลปะสกุลช่างพื้นเมือง
 วัดสุขาวาส อ.ตระการพิษผล เป็นพุทธหัตถศิลป์ที่มีความงดงามในรูปทรงและองค์ประกอบที่ลงตัว
 ที่สุดของเมืองอุบลแม้ในสภาพปัจจุบันจะไม่อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เช่นทวยแพง พระพุทธรูปที่หักหาย

ภาพที่ 188 เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนนาคปรกหรือพระซุ้มโขงสกุลช่างพื้นเมือง
(บนซ้ายขวา) เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนนาคปรกหรือพระซุ้มโขง พ.พ.อุบลฯ
(ล่างซ้าย) วัดกุญชรธรรม อ.ตระการพืชผล
(ล่างขวา) วัดสุขาวาส อ.ตระการพืชผล

ภาพที่ 189 เรือนพระพุทธรูปแบบต่าง ๆ (บนซ้าย) เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนนาคปรกหรือพระซุ้มโขง วัดไชยมงคล อ.ตระการพืชผล (บนขวา) วัดสุขาวาส อ.ตระการพืชผล (ล่างซ้าย) วัดสุขาวาส อ.ตระการพืชผล (ล่างขวา) วัดคัมภีร์ราวาส อ.ตระการพืชผล

เรือนพระพุทธรูปและเรือนมุข เป็นกรณีศึกษาของเมืองอุบล พบว่ามีลักษณะของรูปทรงโดยรวมอย่างลักษณะเรือนปราสาทจำลองขนาดเล็กย่อส่วนโดยมีองค์ประกอบสำคัญคือการมีรูปเคารพของพระพุทธรูปเป็นส่วนประธาน โดยมีการใช้วัสดุอย่างกระจกเข้ามาช่วยเสริมเติมแต่งเพื่อป้องกันมิอิทธิพลให้มีการสัมผัสไปยังสิ่งสำคัญคือองค์พระพุทธรูปรวมถึงการป้องกันการขโมยองค์พระซึ่งแน่นอนว่าต้องเป็นพระพุทธรูปที่มีความสำคัญ โดยการใช้กระจกเป็นส่วนป้องกันแต่ก็ยังสามารถมองเห็นรูปเคารพผ่านทะเลกระจกเข้าไปได้ดังมีตัวอย่างอยู่ที่วัดสุขาวาส วัดไชยมงคล วัดกัญชรธรรม เป็นต้นแต่ก็มีบางแห่งทำเป็นอย่างหน้าต่างทึบที่สามารถเปิดปิดได้อย่างที่วัดศรีคุณเมือง อ.เขียงคาน จ.เลย ที่ทำเป็นหน้าต่างบานทึบ 2 บานสำหรับปิดเปิด โดยองค์ประกอบสำคัญส่วนนี้จะอยู่ในส่วนตัวเรือน และมีการทำช่องสำหรับบรรจุองค์พระเข้าไปและถูกปิดทับด้วยกระจกอีกทีหนึ่ง

ภาพที่ 190 การเปรียบเทียบ เรือนพระพุทธรูปในบริบทพื้นที่วัฒนธรรมลาวในแหล่งข้อมูลอื่น ๆ (รูปซ้าย) พระไม้ซุ้มโขงวัดศรีคุณเมือง อ.เขียงคาน จ.เลย โดยมีลักษณะอย่างลักษณะเรือนปราสาทมีการทำช่องบรรจุองค์พระที่สามารถเปิดปิดได้ โดยมีการตกแต่งด้วยการลงรักปิดทองประดับกระจกสี (รูปขวา) พระไม้ซุ้มโขงแบบยอดบัวเหลี่ยมวัดไชยาศิการาม อ.พนา จ.อำนาจเจริญ มีการทำซุ้มพระโดยรอบอย่างลักษณะแบบชาดบัวเหลี่ยมในวัฒนธรรมลาว

ภาพที่ 191 (รูปซ้าย) แสดงการตกแต่งส่วนช่องเปิดของพระไม้ซุ้ม โงงที่ชำรุดเสียหาย โดยมีการใช้วัสดุสมัยใหม่อย่างกระจกเข้ามาช่วยในการตกแต่งโดยเฉพาะในส่วนช่องเปิดของวัดไชยมงคล อ.ตระการพืชผล (รูปขวา) พระไม้ซุ้ม โงง วัดสุขาวาส อ.ตระการพืชผล แสดงร่องรอยการทำพระไม้ซุ้ม โงงที่ใช้เทคนิคการแกะสลักให้องค์พระอยู่บนเนื้อไม้ท่อนเดียวกันกับตัวซุ้มปัจจุบันกระจกได้หลุดหายไป

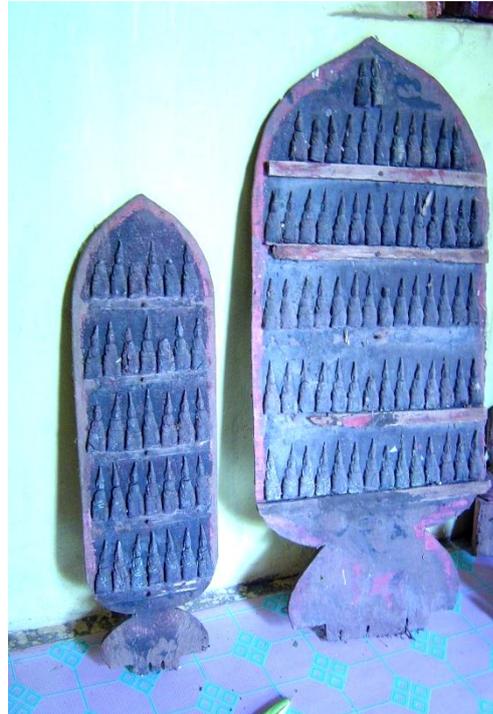
โดยเรือนพระพุทธรูปและเรือนมุขมีลักษณะร่วมเหมือนกันคือการแกะสลักองค์พระแบบลักษณะอย่างนูนสูงแต่ไม่ถึงกับลอยตัว โดยยังมีส่วนหนึ่งส่วนใดเป็นเนื้อเดียวกันกับพระวรกายโดยส่วนใหญ่จะเป็นพนักด้านหลังขององค์พระ อย่างลักษณะแบบมีนาคปรกหรือมีเรือนยอดปราสาทคลุมอยู่สำหรับวัดที่เป็นกรณีศึกษาที่ได้จากการลงพื้นที่ **เรือนพระพุทธรูปที่มีความสมบูรณ์และความละเอียดประณีตแห่งฝีมือในเชิงช่างอยู่ในระดับสูงคือเรือนพระพุทธรูปของวัดสุขาวาส อ.ตระการพืชผล** เมื่อศึกษาด้านวัสดุที่นำมาทำพบว่าเป็นไม้เนื้อแข็ง เป็นส่วนใหญ่หรือบ้างก็ใช้หินทรายแดง มีบางแห่งที่ใช้ซากของสัตว์ค่าคุณในวิถีสังคมชาวนาคือเขาคความมาแกะสลัก เป็นพระพุทธรูป เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้สัตว์เหล่านั้น อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าพระที่แกะสลักจากเขาคความที่ถูกฟ้าผ่ามีคุณวิเศษสามารถที่จะขับไล่ผีปอบได้อย่างดี ด้วยอาคมที่แก่กล้า (พระครูเกษมธรรมานุวัตร, 2549 : สัมภาษณ์)

(2) เรือนमुख

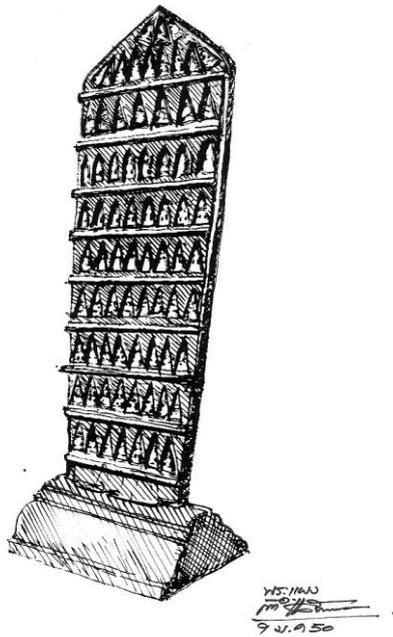

ภาพที่ 192 เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนमुख (บนซ้าย) เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนमुखวัดคำขวางอ.วารินชำราบ (บนขวา) วัดหลวง อ.เมือง (ล่างซ้าย) พระศิลาปิดทองพ.พ อุบล อ.เมือง (ล่างขวา) พระเขาควายที่โดนฟ้าผ่าแห่ง วัดเกษมสำราญ อ.ตระการพืชผล พระครูเกษมเจ้าอาวาสกล่าวว่าโบราณเชื่อว่าสามารถป้องกันผีปอบได้ดี

(3) เรือนแผงทรงใบเสมา

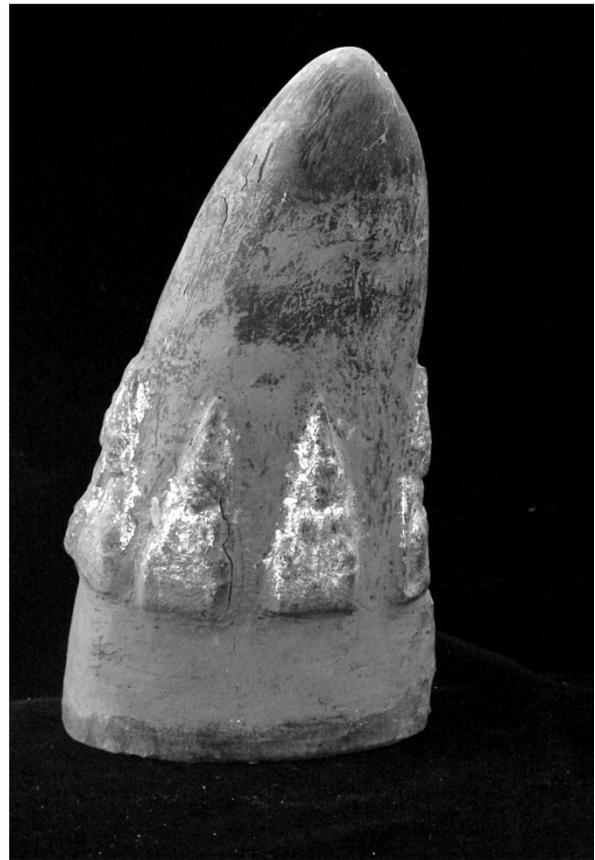
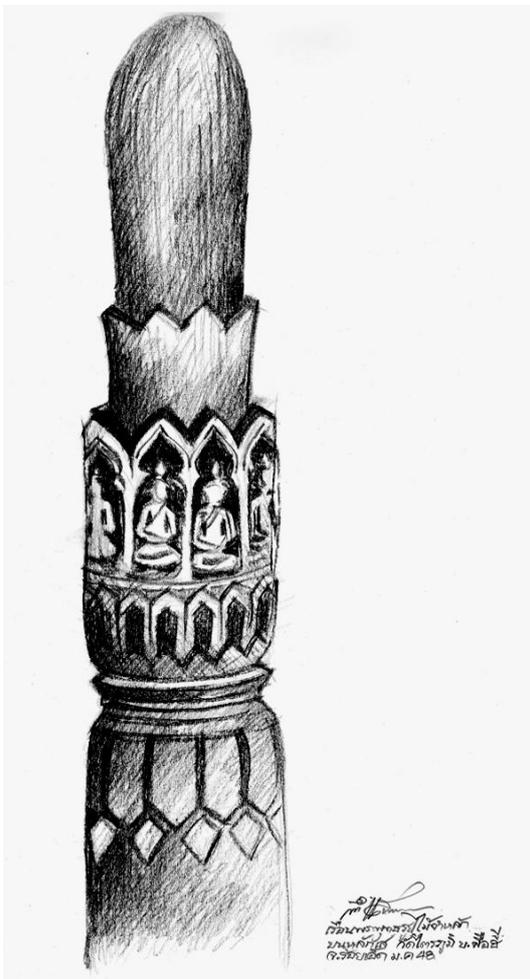
ภาพที่ 193 เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนแผงทรงใบเสมาสกุลช่างพื้นเมือง (บนซ้าย) เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนแผงทรงใบเสมาวัดไชยรักษ์ อ.ตระการพืชผล(บนขวา)วัดหลวง อ.เมืองจัดแสดงที่พ.พ.อุบล (ล่างซ้าย) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติอุบล (ล่างขวา) วัดไชยรักษ์ อ.ตระการพืชผล โดยในทุกกลุ่มกรณีศึกษายังคงให้ความสำคัญอันเนื่องเกี่ยวกับตัวเลขแห่งวัฒนธรรมความเชื่อเรื่องความเป็นมงคลอย่างจำนวนชั้นบรรจุองค์พระก็นิยมลงด้วยเลขคี่

ภาพที่ 194 เรือนพระพุทธรูปแบบเรือนแพทรงใบเสมาสกุลช่างพื้นเมือง (บนซ้าย) เรือน
พระพุทธรูปแบบเรือนแพ ทรงใบเสมา วัดสุขาวาส อ.ตระการพิษผล
(บนขวา) วัดคำขวาง อ.วารินชำราบ (ล่างซ้าย) วัดหลวง อ.เมือง (ล่างขวา) วัดไชยรักษ์
อ.ตระการพิษผล

พระแสงพระพิมพ์ หมายถึง รูปตัวแทนหรือรูปเปรียบพระพุทธรูปเจ้าที่ทำแบบเดียวกัน เป็นคติที่รับมาจากอินเดียโดยเฉพาะคติการสร้างพระพิมพ์เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาให้ถาวร โดยบรรจุไว้ในเจดีย์ด้วยหวังว่าเมื่อพระพุทธศาสนาเสื่อมสูญตามความเชื่อโบราณ และเมื่อมีผู้ขุดค้นพบ จะหันมานับถือพระพุทธศาสนากันใหม่(สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4, 2518 : 66-77) โดยมีเทคนิคต่างๆไม่ว่าจะเป็นการจำหลักกลดลาย เขียนสี ลงรักปิดทอง แบบนูนต่ำ เป็นต้น

โดยเฉพาะในวัฒนธรรมไทยลาวนิยมทำเป็นแสงเทียนแบบรูปทรงของซุ้มประตูหน้าต่าง ศาสนาคาร และการทำเทียนแบบรูปทรงของใบเสมาในส่วนยอดจอม โดยองค์พระพุทธรูปจะอยู่บริเวณตัวเรือนเป็นแถวๆบางแห่งใช้ *เสาหลักเส* ที่อยู่บริเวณลิม มาแกะจำหลักเป็นแสงพระก็มีปรากฏเช่นที่วัดไตรภูมิ บ้านฝือฮี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยที่พบในเมืองอุบลส่วนใหญ่มักจะทำเป็นรูปทรงเทียนแบบอย่างใบเสมา

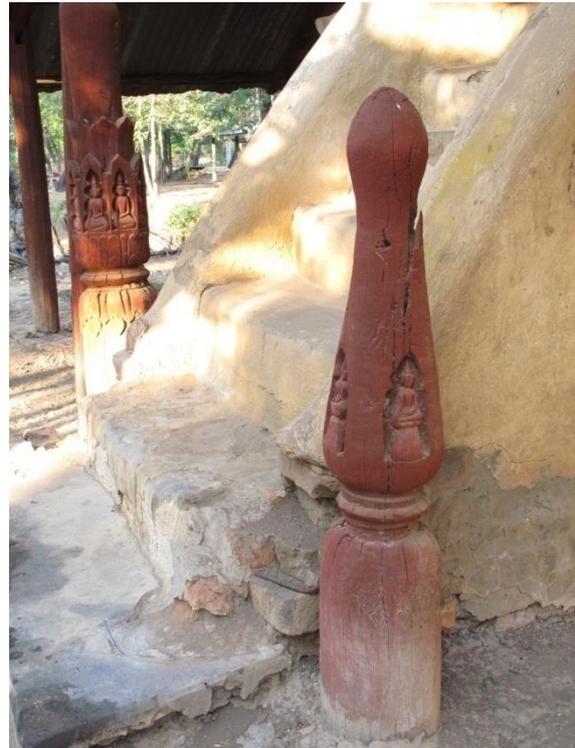
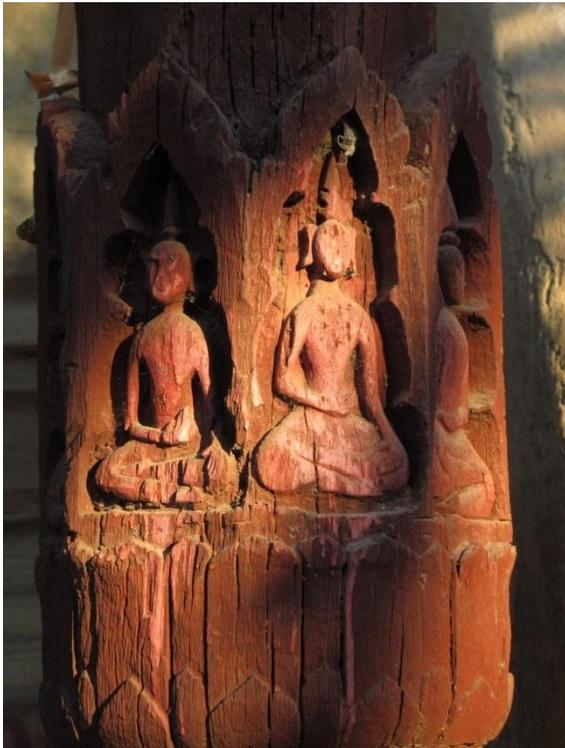
ภาพที่ 195 ศิลปะบนเรือนพระพุทธรูปในวัฒนธรรมชาวบ้าน (รูปซ้าย) วัดไตรภูมิ บ้านฝือฮี จังหวัดร้อยเอ็ด (รูปขวา) เรือนพระพุทธรูปบนวัสดุที่ทำจากเขาสัตว์ โดยเฉพาะเขาวัวเขากวาง รวมถึง งาช้างก็นิยมนำมาสร้างเป็นพระพุทธรูปถวายวัด ซึ่งเป็นวิถีวัฒนธรรมที่สัมพันธ์กับ โครงสร้างสังคมแบบชานาหรือสังคมเกษตร อีกทั้งยังเป็นการให้เกียรติสัตว์คุ้มครองอย่างควายเพื่อเป็นทำบุญให้สัตว์เหล่านั้น

ภาพที่ 196 เปรียบเทียบพุทธหัตถศิลป์ระหว่าง
 วัฒนธรรมชาวบ้านอีสาน กับวัฒนธรรมราช
 สำนักกลุ่มน้ำเจ้าพระยา (รูปซ้ายบน) เป็นพระ
 แกะสลักจากเขาควาย ศิลปะสกุลช่างพื้น
 บ้านเมืองอุบลฯ (รูปขวาบน) เป็นพระแผง
 สกุลช่างหลวงแห่งกลุ่มน้ำเจ้าพระยา โดยมี
 ลักษณะรูปทรงแบบอย่างชุ่มเรื้อนแก้วของ
 งานสถาปัตยกรรมอย่างช่องเปิดหน้าต่างใน
 งานช่างหลวงสายสกุลช่างอยุธยายุคปลาย (รูป
 ล่างซ้าย) พระแผง แบบสายสกุลช่างพื้น
 บ้านเมืองอุบล

ภาพที่197 การเปรียบเทียบรูปแบบพระซุ้มโจงและพระแผงสกุลช่างพื้นบ้านพื้นเมืองในกลุ่มวัฒนธรรมลาวทั้งล้านนาและล้านช้าง (บนซ้าย) เป็นพระซุ้มโจงสกุลช่างเมืองเลย(บนขวา)พระซุ้มโจงสกุลช่างพื้นเมืองอำนาจเจริญ (ล่างซ้าย) พระแผงสกุลช่างหลวงล้านนาไทย (ล่างขวา) พระแผงสกุลช่างพื้นบ้านเมืองอำนาจเจริญ

ภาพที่ 198 การเปรียบเทียบศิลปะบนเรือน
พระพุทธรูป ในแถบอีสานกลาง (รูปซ้าย
และขวา) เรือนพระพุทธรูปบนเสาหลักเส
ของบริเวณสิมเก่าวัดไตรภูมิ บ้านผือฮี

ต.ดงแดง อ.จตุรพักตรพิมาน จ.ร้อยเอ็ด

โดดเด่นด้วยการแกะสลักพระพุทธรูปบน
หลักเส แบบอย่างศิลปะพื้นเมือง (รูปซ้าย
ล่าง) พระไม้ซุ้มโขงแบบพระแผดฝีมือนอก
ช่างพื้นบ้าน วัดสระไตรนุรักษ์ จ.ยโสธร

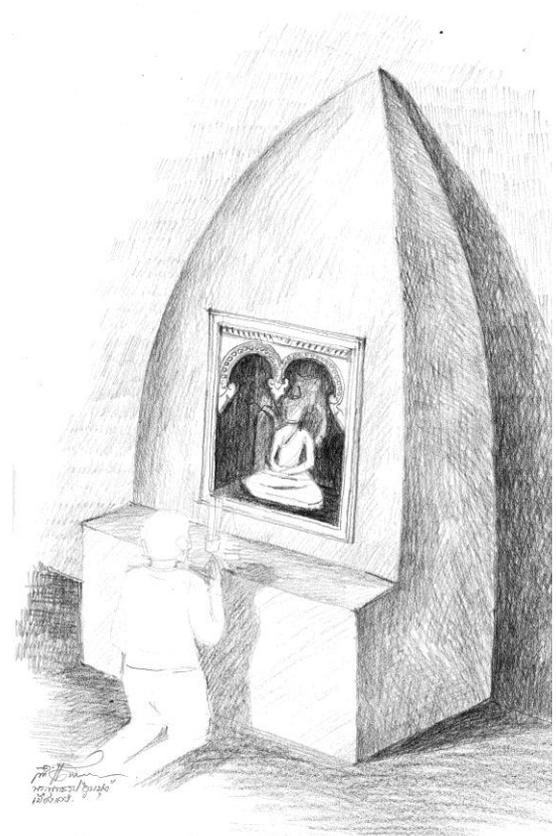

ภาพที่ 199 เรือนพระพุทธรูปไม้แบบจตุรมุข ที่อยู่ภายใน
 สิมเก่าวัดไตรภูมิ บ้านฝือฮี ต.ดงแดง อ.จตุรพักตรพิมาน
 จ.ร้อยเอ็ด (รูปซ้ายบน) พระซุ้มโขงสกุลช่างพื้นบ้าน
 วัดสระไทรนุรักษ์ เมืองยโสธร (รูปขวาบน) พระซุ้มโขง
 ที่ดงงามและมีขนาดใหญ่กว้าง 0.30 สูง 0.75 เมตร โดยมีการ
 ตกแต่งลวดลายอย่างสายสกุลช่างหลวงล้านช้างของ
 วัดศรีโพธิ์ชัย อ.นาแห้ว จ.เลย โดยลวดลายดังกล่าว
 ยังสัมพันธ์กับงานช่างพุทธหัตถศิลป์อื่นๆที่อยู่ในวัด
 เช่น ธรรมมาสน์เดี่ยว หอธรรมมาสน์ ฮาวใต้เทียน โดย

ภาพที่ 200 การศึกษาเปรียบเทียบพระ
 แฉงในวัฒนธรรมลาวสองฝั่งโขง (ซ้าย
 บน) พระแฉงแบบลักษณะพระซุ้มโขง
 สกulptช่างหลวงเมืองหลวงพระบาง สปป.
 ลาวที่อยู่ ณ ถ้ำคิ่ง (บนซ้ายสุด) และที่วัด
 เชียงทอง โดยมีความวิจิตรงดงามใน
 แบบฉบับช่างหลวง (ขวาบน) พระแฉง
 ในสกulptช่างหลวงล้านนาและล้านช้าง
 (ขวาล่าง) พระแฉงในกลุ่มช่างหลวงสกulpt
 ช่างเมืองเลย(ล่างขวา)โดยพระแฉงนี้ใน
 ข้อมูลภาคสนาม ท่านเจ้าอาวาสอธิบาย
 ว่าเป็น พระบฏ ไม้ที่ไม่ใช่ผ้าฝืน และ
 สกulptช่างลำปาง(ล่างซ้าย)

ภาพที่ 201 เรือนพระพุทธรูปจากงาช้างแกะสลัก วัดมโนภิรมย์ จ.มุกดาหาร และเรือนพระพุทธรูปแบบก่ออิฐถือปูนที่เรียกว่า อุบมุง ในรูปเป็นลายเส้น อุบมุง วัดพระธาตุศรีสองรัก อ.นาแห้ว ในเมืองเลย ถือเป็นงานช่าง พุทธหัตถศิลป์ในถิ่นวัฒนธรรมไทยลาวชาวอีสาน อันมีอัตลักษณ์ ที่ควรมีการศึกษาขยายผลและเผยแพร่ในวงกว้างต่อไป

ทั้งนี้ในวิถีวัฒนธรรมสังคมแบบชาวนาอีสานยังมีความเชื่อว่าการทำพระแสงถวายวัดเป็นการ สะเดาะเคราะห์ต่ออายุให้กับผู้ถวายรวมถึงผู้ร่วมถึงผู้ร่วมถึงอันเป็นที่รัก เถก เช่นเดียวกันกับคติการสร้างพระพุทธรูป ถวายเป็นพุทธานุชาตินั้นเอง นอกเหนือจากการสร้างพระพุทธรูปอย่างรูปเรือนที่ทำด้วยไม้ขนาดเล็กๆแล้วยังมี ลักษณะเรือนพระพุทธรูปที่สร้างด้วยปูนก่ออิฐถือปูนหรือที่เรียกว่า ชิมัง หรือซีเมนต์โดยพุทธศิลป์นี้ชื่อว่า **อุบมุง** หมายถึง **สิ่งก่อสร้างศาสนาคารขนาดเล็กแบบก่ออิฐถือปูน** ตั้งแต่ส่วนฐานถึงส่วนยอดรวมจอมรูปทรง ของหน้าบันมีลักษณะ โคนแหลมบางแห่งทำเป็นทรงหลังคาชั้นเดียวหรือซ้อนชั้น โดยเฉพาะตัวเรือนจะทำ เป็นช่องภายในให้เป็นโพรงกลวง สำหรับเป็นที่ **ประดิษฐานพระพุทธรูปหรืออิฐธาตุบุคคลสำคัญ** ดังปรากฏ หลักฐานความเป็นมาอยู่ใน**ตำนานอุรังคธาตุ** (พระธาตุพนม) กล่าวว่า

...พระมหากัสสปเถระแห่งอินเดียได้นำเอาพระบรมธาตุ(กระดูกหน้าอก)ของพระพุทธเจ้ามาประดิษฐานไว้ ณ.ภูคำพำ (ที่ตั้งพระธาตุพนม) ในอาณาจักรศรีโคตรบองและได้ทำการชักชวนเจ้านครต่าง ๆ ในดินแดนใกล้เคียงให้ร่วมพระทัยกันก่อสร้าง “อุบมุง”ขึ้นบรรจุพระบรมธาตุไว้พ.ศ 8 เป็นต้นมา...(อ้างถึงใน สวงวน รอดบุญ, 2545 : 136.) ดังนั้นจะเห็นได้ว่า อุบมุง เป็นศาสนาकरणช่างที่เก่าแก่ในวัฒนธรรมไทยลาวแถบลุ่มน้ำโขงซึ่งน่าจะส่งอิทธิพลต่องานช่างบนเรือนพระพุทธรูปประเภทอื่นๆเช่นพระซุ้มโขงโดยยังปรากฏให้เห็นอยู่ที่ วัดเชียงทองวัดเชียงม่วนวัดอินแปลงของ สปป.ลาวเป็นต้นและในภาคอีสานก็ปรากฏอยู่ที่ วัดพระธาตุก่องข้าวน้อยจังหวัดชัยภูมิหรือที่สิมวัดศรีมงคลใต้จังหวัดมุกดาหาร เป็นต้น

นอกจากนี้อุบมุงในบางบริบทก็มักถูกเรียกว่า กะตึบ อันเป็นศาสนาการที่อยู่ของพระสงฆ์ไว้สำหรับนั่งบำเพ็ญศีลภาวนาหรือนั่งวิปัสสนากรรมฐานเพียงองค์เดียว หรือบ้างก็ใช้เรียก สิม โดยทั้งหมดนี้คือนิยามความหมายของอุบมุงในบริบทวัฒนธรรมไทยลาว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการสร้างรูปตัวแทนของพระพุทธเจ้าผ่านงานช่าง ในรูปสัญลักษณ์ต่างๆก็เพื่อเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวให้ระลึกนึกถึงพระพุทธรูปองค์หรือสิ่งที่สังคมวัฒนธรรมนั้นเคารพนับถือในการเป็นเครื่องเตือนสติหรือเสริมความมั่นใจให้รู้จักผิดชอบชั่วดีมีหลักในการใช้ชีวิต โดยมีสุนทรียภาพความงามในเชิงช่างแห่งศิลปะเป็นตัวเสริมส่งเสริมหนุนตามบริบทแห่งรสนิยมทางศิลปะและการเมืองในแต่ละสายสกุลช่างในวัฒนธรรมที่หลากหลาย เพราะฉะนั้นพระพุทธเจ้าในจินตนาการของช่างชาวบ้านที่ดูไร้ฝีมือก็ย่อมมีคุณค่าทางศิลปะในตัวเองไม่ได้ยิ่งหย่อนไปกว่างานช่างหลวง ด้วยรูปลักษณะที่ปรากฏและความหมายที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมของพวกเขา

ดังนั้นงานช่างบนเรือนพระพุทธรูปก็คือภูมิปัญญาการรังสรรค์ส่วนที่เป็นรูปสัญลักษณ์แห่งของใช้งานช่างในการระลึกนึกถึงรูปตัวแทนพระพุทธรูป อีกทั้งถูกใช้ในพิธีกรรมหรือรูปแบบที่มีสาระสำคัญคือการพยายามโน้มน้าวเพื่อเพิ่มนัยยะความสำคัญให้แก่รูปตัวแทนพระพุทธเจ้าโดยอาศัยสิ่งที่เรียกว่าศิลปะงานช่างผ่านการรังสรรค์ตามสายสกุลช่างเช่น พุทธหัตถศิลป์อย่างพระซุ้มโขง พระแสง ในกลุ่มวัฒนธรรมลาวทั้งลาวล้านนา ลาวล้านช้าง และลาวอีสาน ซึ่งแน่นอนว่าย่อมมีความแปลกและแตกต่างกันไปในแต่ละรสนิยม เพื่อให้มีเอกลักษณ์ความน่าสนใจในเชิงโลกียะ ที่ปรุงแต่งสนองกิเลสมนุษย์เรานั้น หากแต่พุทธานุภาพ ที่แท้จริงย่อมมีตัวแปรสำคัญอยู่ที่ เหตุเป็นแดนเกิดจากการกระทำของตนเองทั้งสิ้น